

Start Document Profielwerkstuk

Antropologie van het Lichaam

In veel antropologisch onderzoek staat het lichaam centraal. Dit is niet verwonderlijk, omdat in de meeste samenlevingen machtsongelijkheid, sociale organisatie en symbolische ordening terug te voeren zijn op specifieke lichamelijke kenmerken, bijvoorbeeld op de kleur, sekse of leeftijd van het lichaam. Bovendien presenteren mensen zichzelf aan hun omgeving door middel van hun lichaam, zetten zij het lichaam in bij hun interactie met anderen en ervaren zij de wereld om hen heen via hun lichaam.

De antropologische studie van het lichaam kent verschillende stromingen. Sommige onderzoekers bestuderen hoe mensen het lichaam als een symbool of metafoor voor de samenleving gebruiken. De medische antropologie bestudeert welke ideeën er bestaan over het gezonde en zieke lichaam en hoe die ideeën in verschillende praktijken uitwerken. Tenslotte wordt in de meest recente benaderingen van het lichaam gewerkt vanuit het begrip 'belichaming' om de voortdurende alomtegenwoordigheid van het lichaam in alle vormen van cultuur te benadrukken.

Onderwerp: Lego en de genderoorlog

Wie kent ze niet, de kleurrijke kunststof blokjes en figuurtjes van de Deense speelgoedfabrikant LEGO. Het bedrijf heeft al twee keer de prijs voor speelgoed van de eeuw gewonnen, er zijn themaparken in LEGO-stijl en diverse afkortingen waarmee liefhebbers van de blokjes worden aangeduid. In 1963 stelden ze zelfs de '10 Commandments for LEGO toys' op, waarin onder andere staat dat LEGO

ongelimiteerde speelmogelijkheden moet bieden, ontwikkeling, fantasie en creativiteit moet stimuleren, en zowel voor jongens als meisjes geschikt moet zijn. Door de jaren heen heeft LEGO duizenden soorten mini-figuurtjes gecreëerd en dit aantal neemt jaarlijks nog steeds toe. Ondanks de vele lovende woorden die er geuit zijn ten aanzien van LEGO-speelgoed en de continue populariteit, is er ook geregeld kritiek geuit op het speelgoed. Met name de *Friends*-serie, een lijn die zich richt

op meisjes, is sterk bekritiseerd voor het feit dat het inspeelt op stereotyperende genderverschillen (zie onder andere Czernski 2014; Pickett 2012; Ulaby 2013). Begin 2016 is er een nieuwe lijn uitgebracht die niet de traditionele genderverhoudingen volgt. In deze lijn zien we bijvoorbeeld een moderne huisvader achter de kinderwagen, terwijl zijn vrouw afgebeeld is in een outfit voor werk. Volgens de president van LEGO Systems Soren Torp Laursen is dit om 'de wereld waarin we tegenwoordig leven te weerspiegelen' (Laursen in Kell 2016; eigen vertaling). Echter je kan je afvragen of we hiermee dan wel de genderoorlog gaan winnen (Wittman 2016).

Gender is een concept waar veel antropologen zich mee bezig houden en er zijn fundamenteel verschillende manieren om naar genderverschillen te kijken (Eriksen 2010: 133). Aan de ene kant zijn er biologische verschillen tussen mannen en vrouwen; de verschillen in geslachtsdelen, het feit dat de vrouw kinderen kunnen baren, dat mannen over het algemeen wat grotere lichamen hebben, enzovoorts. In dit geval spreken we van sekse. Echter de ideeën en verwachtingen over hoe mannen en vrouwen zich (behoren te) gedragen binnen een bepaalde samenleving is sociaal en cultureel bepaald.

Dit betekent dat ideeën over mannelijke en vrouwelijke gedragingen en voorkeuren niet is aangeboren, maar aangeleerd.

Een voorbeeld: Het eten van beschuit met muisjes wanneer er een baby is geboren is een Nederlandse traditie. Wanneer de baby een jongen is, worden er blauw/witte muisjes geserveerd, terwijl bij een meisje er roze/witte muisjes worden geserveerd. Dit kleurenonderscheid tussen jongens en meisjes zie je bij heel veel producten terug. De voorkeur voor deze kleur gelinkt aan een geslacht is echter niet aangeboren, maar aangeleerd en pas begin jaren 20 in de Westerse wereld geïntroduceerd! Waarom zou blauw beter bij jongens dan bij meisjes passen? En waarom is dit onderscheid in kleuren nodig? Wat betekenen deze kleuren en wat zegt dit over hoe je je zou moeten gedragen? En wat gebeurt er wanneer je deze indeling niet volgt? Dit zijn voor antropologen interessante vragen om over na te denken.

Mogelijke onderzoeksvragen

De onderzoeksvraag is de essentie van elk onderzoek. Door voor een bepaald soort onderzoeksvraag te kiezen, kies je ook welk type onderzoek je gaat doen (bijvoorbeeld beschrijvend, vergelijkend of explorerend). Dit heeft weer invloed op de onderzoeksmethode(s) die je kunt kiezen om een antwoord te vinden op je vraag.

- ❖ Welke genderstereotypingen herken je in de LEGO-poppetjes en wat zegt dit over onze Westerse ideeën over mannen en vrouwen?
- ❖ Welke culturele verschillen ten aanzien van sekse en gender zijn er tussen verschillende landen/werelddelen?
- ❖ Welke taboes zijn er in Nederland ten aanzien van bijvoorbeeld transgenders of homoseksuelen? Wat zeggen deze taboes over genderverhoudingen in Nederland?
- ❖ Op welke manieren worden genderverschillen in Nederland door middel van het lichaam (denk aan uiterlijk, kleding, gedrag) geuit en hoe volgen deze uitingen genormaliseerde (als gewoon gezien) genderverhoudingen?

Methodologie

Welke onderzoeksmethode je kiest, is onder meer afhankelijk van datgene wat je wilt onderzoeken. Houd dus bij het kiezen van een onderzoeksmethode goed in gedachte wat je wilt weten en van wie. Kies vervolgens de methode die het best bij jouw onderzoeksvraag past. Denk ook na over de praktische insteek van je gekozen methode. Participerend observeren is bijvoorbeeld niet in elke setting mogelijk. Je kunt ook onderzoeksmethoden combineren, bijvoorbeeld door te kijken of de uitspraken in een interview overeen komen met het gedrag dat je respondent vertoont.

Interviews:

Je kan interviews af gaan nemen bij een aantal mensen die behoort tot jouw onderzoeksgroep. Je kan hiervoor van tevoren een complete vragenlijst opstellen (gestructureerd), of aan de hand van een aantal kortere vragen/onderwerpen de persoon zijn of haar verhaal laten vertellen (ongestructureerd/semi-gestructureerd).

Literatuuronderzoek:

Wat voor ideeën en theorieën hebben andere auteurs al over je gekozen onderwerp? Met wie ben je het wel en niet eens, waarover is er nog niet gesproken? Een literatuuronderzoek kan je helpen om meer te weten te komen over je onderwerp en ook om te ontdekken wat eigenlijk nog niet (zo veel) onderzocht is. Zie onderaan enkele literatuursuggesties, maar ga ook zeker zelf op zoek naar literatuur.

Observatie/Participatie:

Antropologen staan bekend om het doen van langdurig veldwerk, waarbij we proberen ons zo veel mogelijk in onze onderzoeksgroep te verplaatsen, zodat we goed kunnen begrijpen wat zij ervaren,

voelen en denken. *Going native*, zeggen we ook wel eens. De methode die hierbij hoort is participerend observeren: je gaat kijken naar de mensen die je onderzoekt, en ook met ze meedoen.

Literatuur

Czerski, H.

- 2014 Lego still builds gender stereotypes
<https://www.theguardian.com/science/2014/jun/06/lego-gender-stereotypes-scientists-female-minifigures> (13-07-2016)

Eriksen, T.H.

- 2010 *Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. Pluto Press: London, New York [1995]

Kell, J.

- 2016 How Lego Thinks of Making Construction Play Digital
<http://fortune.com/2016/02/17/lego-diversity-digital/> (13-07-2016)

Pickett, D.

- 2012 The LEGO Gender Gap: A Historical Perspective
<http://thinkingbrickly.blogspot.nl/2012/01/lego-gender-gap.html> (13-07-2016)

Ulaby, N.

- 2013 Girls' Legos Are A Hit, But Why Do Girls Need Special Legos?
<http://www.npr.org/sections/monkeysee/2013/06/28/196605763/girls-legos-are-a-hit-but-why-do-girls-need-special-legos> (13-07-2016)

Witteman, S.

- 2016 <http://www.volkskrant.nl/magazine/-met-een-george-michael-poppetje-gaan-we-de-genderoorlog-niet-winnen~a4268777/> (13-07-2016)

Suggesties literatuur/links

- ❖ Cherney, I.D., Kelly-Vance, L., Gill Glover, K., Ruane, A. and Oliver Ryalls, B., 2003. The effects of stereotyped toys and gender on play assessment in children aged 18-47 months. *Educational Psychology*, 23(1), pp.95-106.
- ❖ Eriksen, T.H. (2010 of 2015) Hoofdstuk *Gender and Age* in: *Small Places, Large Issues. An Introduction to Social and Cultural Anthropology*. Pluto Press: London, New York [1995]
- ❖ Elias, Norbert, 1987. *Het civilisatieproces*. Hfst IV. Utrecht: Het Spectrum
- ❖ Nanda, S., 1986. The Hijras of India: Cultural and individual dimensions of an institutionalized third gender role. *Journal of Homosexuality*, 11(3-4), pp.35-54.
- ❖ <http://www.bbc.com/news/magazine-28660069>
- ❖ <http://www.theatlantic.com/entertainment/archive/2016/05/legos/484115/>
- ❖ <http://www.todayifoundout.com/index.php/2014/10/pink-used-common-color-boys-blue-girls/>